

JÓ HÍR

A PÉCSI EGYHÁZMEGYE LAPJA

Ének Szent István királyhoz

Szöveg: Bozóky énekeskönyv, 1797

Ah, hol vagy magyarok
tündöklő csillaga?
Ki voltál valaha
országunk istápjja.
Hol vagy István király?
Téged magyar kíván.
Gyászos öltözetben,
teelőttdet sírván.

Reád emlékeztvén
csordulnak könnyei,
Lankadnak szüntelen
vitézlő karjai,
Nem szűnnek
iszonyú sírástól szemei.
Virágos kert vala,
híres Pannónia,
E kerttet öntözé híven Mária

Isten Igéje élt, volt szép virága,
Meghomályosodott
örvendetes napja
Elődbe borulunk
bús magyar fiad,
árva maradékid.
Nézz már István király
bánkódó hazádra.
Fordítsd szemeidet
kedves országodra.

Te hozzád Mária,
Szent István királlyal,
Keresztfán érettünk
szenvedő fiaddal
Egész Magyarországra sír
és panaszkodik,
Mint pátrónájához óhajt
s fohászkodik.

Idén nyáron is megnyitotta kapuját a Püspöki Palota, mely számos értékét bemutatva felejthetetlen élményt nyújt az odalátogatóknak. Minden csütörtökön délután fél 2-től fél 5-ig idegenvezetéssel várja az érdeklődőket.

„60 év menekülés, elhurcolás és üldöztetés”

A legnagyobb kérdésünk még mindig: továbbra is Istent akarjuk látni az Ő trónján? Azokat az értékeket és parancsolatokat tartjuk szem előtt, amiket ő adott, vagy amiket emberek hoznak létre a lobby-parlamentben? Hagyjuk, hogy Isten által mi változunk meg, vagy mi akarjuk Istent a saját hasonlatosságunkra megváltoztatni. Ki kell, hogy megtérjen: Isten, vagy az ember?

3. oldal

Szentjánosbogár tábor Vásárosdombón

A nyolcvanas évek második felében megalakult Dunakeszin egy házaspárból álló közösség. Mindnyájan még elég fiatalok voltunk. A gyártelepi Jézus Szíve plébániához és a Szent Mihály plébániához tartoztunk, hitoktatók is voltak köztünk. 1989 tavaszán merült fel először egy ifjúsági klub bátortalan gondolata, és vele együtt a rengeteg kérdés: kik csinálják, kiknek, hol, hogyan, miből...

8-9. oldal

Beszélgetés dr. Keresztes Pállal

Ars poeticaként elmondhatom, hogy halálosan komolyan kell venni a híveket. Mindig készülni kell, nagyon fontosnak tartom, hogy nívós prédikációval lépjek föl a szószékre. Nem káposztafejekhez beszél a pap, hanem Istent kereső emberekhez, akiknek adni kell valamit. Minden alkalmat megragadtam arra, hogy hirdessem az evangéliumot. Egy kivételével az összes temetésen prédikáltam.

10. oldal

Plébániák találkozója

Találkozni, erősödni... vágy, próbálkozás. És mindez májusban a legszebb, de legsúfoltabb hónapban!

Talán ötvenen eljönnek...? Kevés a visszajelzés... mi lesz? Túl bátrak vagyunk? Bízunk jobban Istenre... Így hívtuk meg Gál Károly atyát, tartson nekünk elmélkedést a Szeretetről, de hogyan? címmel. (Kapcsolatról Istennel és emberrel)

Kedden van imaóránk papokért a templomban, utána szívesen beszélgetünk is. Ez egy biztos találkozási pont azoknak, akiknek fontos az Egyházközség. Ekkor osztottuk be a feladatokat. Boldog készülődéssel lendültek a kezek, kipirosodtak az arcok, fiatalosan csillogtak a megfáradt szemek... mindenki vállalt valamit.

A találkozót elsősorban a fiataloknak álmotdtuk meg, de – jöhet bárki alapon – terveztük. Szellemi vetélkedővel, sportos, mozgásos versengéssel, kézimunkával készültünk.

A Plébánián már reggel gazdagon megterített asztalok fogadták az érkezőket. Csak jöttek a csoportok egymás után: Regöly, Pincehely, Gyöngy, Újreg, Nagyszokoló, Barcs, Nagydorog, Tamási. Ötven helyett kétszázan voltunk.

Énekeltünk, dicsértük Istent, aki az Eget és a Földet alkotta. Mozgott az egész templom, a padok között vonuló, táncoló, dicsőítő emberektől.

Eljártunk piruló Ádámmal és Évával, óriás szövetkígyóval, almával a bűn esetet is. Emlékezve, hogy mind kegyelemre szorulók vagyunk.

És megérkezett Gál Károly atya. Ő arról beszélt elsősorban, hogy a kézfogásokból, barátságokból hogyan lesz más kapcsolat VALAKI részének szövetsége által; hogyan leszünk testvérek Krisztusban.

A rövid, minden korosztály számára érthető előadás után csoportbontásban kicsik és nagyok gyakorlati kérdésekről beszélgettünk. A „régiből”, de erre az alkalomra hazajövő felnőtt hittanosokat Kornél atya fogta össze. A segítő néninek Debora nővér vezetett beszélgetést. A gyerekekkel a hitoktatók foglalkoztak. Szellemi vetélkedőre, sportjátékokra lehetett lazításként benevezni. Minden csoport emlékekkel, jutalommal térhetett haza.

A zárómisén, a nagydorogi Lőrinc atya gitározott Debora nővér kíséretével. „Szevasztok, gyíkok!” – szöveg Gál Károly atya meghökkenítő köszöntője. Gyíkok, akik Isten melegében sütkérezhetnek, az Ő szeretetének foglyaként.

A Simontornyai Plébániai Közösség

Összegyűltek az édesanyák

A Szent Mónika Közösség zárándoklata

Június 26-án Budapesten az Egyetemi templomban gyűltünk össze az ország minden részéről érkezett édesanyák, nagymamák. Kilenc órától közösen imádkoztunk gyermekeink hitéért, megtérésükért, a családokért, egyházunkért, hazánkért. Ezt követően a közösségek beszámolóit, tanúságtételeket, imameghallgatásokat, valamint kéréseket az egymásért és a bajbajutottakért való imához. Elhangzottak versben foglalt imák, könyörgések, így is színesítve napunkat. A szentségimádás következett, amikor az Oltáriszentségben jelen lévő Jézus elé vittük hálánkat, kérés, dicsőítő imánkat, énekeinket.

Délben volt az agapé, amikor közös asztal köré állva a finom szendvicsek, sütemények, üdítők nagy választéka csillapította testi éhségünket.

Délután egy órától ismét beszámolókat, tanúságtételeket követték, majd 2 órakor a legszentebb áldozat bemutatása. A szentmisét Erdő Péter bíboros úr mutatta be Róna Gábor atyával és a jelenlévő papokkal közösen.

Bíboros úr szentbeszédében kiemelte, hogy nem szabad véka alá rejteni hitünket, hanem világítsunk, legyünk példa mások számára. Só – melyet régen tartósításra használtak; ne hagyjuk elromlani hitünket, hanem otthonainkban, környezetünkben példás keresztény életünkkel tegyünk tanú-

ságot hitünkről. Imáinkkal, találkozóinkkal erősítsük egymást.

Az ünnep fényét emelte, hogy a hálaadó szentmisén köszöntöttük a bíboros urat 52. születésnapján, mely éppen aznap volt. Az ajándék mellé a „születésnap tortát” az egész szentmise alatt az oltár körül álló, égő gyertyát tartó 52 édesanya jelképezte.

Hazafelé jövet betértünk Soroksárra a Fatimai Szűzanya tiszteletére két és fél év alatt felépült, csodálatos templomba, mely tornyának tetején hat és fél méteres, aranyozott Szűzanya-szobor áll.

A kegyelmekben gazdag lelki napunk mindannyiunk épülésére, gazdagodására szolgált. Kérjük Isten segítségét, hogy ezeket a kegyelmeket hétköznapjainkban életre tudjuk váltani.

A következő találkozó augusztus 28-án, Szent Ágoston napján Egerben, a bazilikában lesz, ahol az egri közösség alakulásának 10. évfordulóját ünnepeljük. A

nagy távolság miatt már 27-én elutazunk és Szent Mónika emléknapján közös szentmisén veszünk részt.

Jelentkezni lehet a pécsi és Pécs környéki közösségeknél (Gyárvaros, Kertváros, Rácváros, Hird, Nagykozár, Somberek, Véménd).

Az egri zárándoklatunkra is kérve Isten segítségét és áldását, imádkozunk az út kegyelmeiért.

■ Némethné Anna

ARANYMISE. Papságának 50. évfordulója alkalmából tartott hálaadó szentmisét Kele Pál esperes, apát-plébános és Gójk János apát, teológiai tanár a pécsi Belvárosi templomban június 27-én.

„60 év menekülés, elhurcolás és üldöztetés”

Mayer Mihály pécsi megyéspüspök beszéde a Duna menti svábok 45. altőftingji fogadalmi zárandoklata alkalmából, amelyre 2004. július 10-én került sor Altőftingben.

Ezt a témakört sokféleképpen említik. Ezek közül még a kitelepítés a legszebb. De mai megfogalmazásuként nevezhetjük etnikai tisztogatásnak is. Beszélnek menekülésről és elhurcolásról, hiszen sokan Oroszországba kerültek kényszer-munkára. Borzalmakat éltek át a megsemmisítő táborokban meghalt emberek, a túlélőkben pedig kitörölhetetlen, háborzongató emlékek maradtak. Sokan embertelen körülmények közé kerültek az alföldi Hortobágyra és Tiszalókra. A katonai áldozatokról sem szabad megfeledkeznünk.

Már ez a felsorolás bizonyítja, hogy 60 évvel ezelőtt a világot sok szenvedés és vérontás érte. Ma nemcsak a szenvedést megéltékre gondolunk, hanem mindannyiunkért imádkozunk. Világos választ keresünk.

A médiák egy liberális felfogást propagálnak. Mindezen szenvedés és a koncentrációs táborok alapján az ember azt gondolná: Isten meghalt. A Soa alapján sem beszélhetünk Istenről úgy, mint annak előtte. „Isten halott”, mert nem segített!

En már néhányszor elmondtam: „ISTEN ÉL”, azonban az igaz ember halott! Az ember önmagát feszítette keresztre.

Nemrégiben volt a 60 éves Soamegmemlékezés a pécsi zsinagógában, amelyen én is részt vettem. Az ünnepi beszédet Schweitzer József nyugalmazott főrabbi tartotta. Az én nézetem megerősítést nyert, mivel a Biblia azon részét idézte, amely a koncentrációs táborban is felmerült: Ádám, hol vagy? Ember, hol vagy? Kiderült, hogy nem Isten halott, hanem az ember!

Hol és mikor veszett el az ember – ez a mi kérdésünk. Miért veszett el az ember?

Némely konferencián lehet arról értekezni, hogy hol van a bajok gyökere. Ezt pedig a francia forradalomban, az úgynevezett felvilágosodásban találhatjuk meg. Akkoriban az ember egyszerűen eltörölte Istent. Az emberi nagyság és teljesít-

mény kerültek helyette az oltárra! Az embert és társadalmát csak Isten nélkül szabad értelmezni! Ekkor jött létre a szélsőséges liberálisok szekularizációja. Az ő számukra Isten meghalt! Többé nem lehet ránk és történelmünkre befolyással. Istent letaszították trónjáról, és az ember a trónt magának követeli. Így kerültek különböző istenségek az üres trónra.

Ezt a helyet a natio, nemzet foglalta el. A nemzet pozitív érték, azonban Isten trónján a nemzetből nacionalizmus lesz, ami már negatív megítélésű. Mert ami egy nemzet számára jó, hasznos, mi több előrelépést jelent, azt egyoldalúan használják fel, ami ezáltal a többi nemzet számára hátrányos. Ez a hatás leginkább a XIX. században került előtérbe, majd még inkább felerősödve az első világháború után. Nemzetállamok alakultak: Csehszlovákia, Jugoszlávia, Magyarország, Románia Erdéllyel, Ausztria Burgenlanddal. Az első két állam végül nemzetiségeikre osztódva különváltak.

Egyházmegyénkben található Hidas falu. Itt kálvinista magyarok és evangélikus németek éltek együtt. A gyermekvállalás akkori felfogásának következtében, mely maximum egy gyermeket jelentett, a magyarok kihaltak. Ezek javait, vagyonát a németek megvásárolták. A kálvinista templomot átadták az evangélikus németeknek. A harangot Budapestre szállították. Ott azzal a felhívással kongatták meg: Vigyázzatok magyarok, a németek felfalnak benneteket. A nacionalizmus a hibáit csak másokban találja meg.

Némely falvakban magyarok, németek és horvátok élnek együtt. A papnak szem előtt kell tartania a régi kiváltságokat, ha nem akar feszültséget a hívők között. A társadalom nagy része nem enged a régi szabályokból, szokásokból. A tolerancia nem egy egyirányú utca.

Ez az Európai Unió alkotmányában is benne kellene foglaltassék. Mindenekelőtt azon országokra vonatkozóan, ahol kisebbségek élnek. Ki ül a trónra? „Isten, aki minden népünk atyja”, vagy tán félünk Istentől? Miért nem lehet Isten nevét az EU-alkotmány preambuluma leírni? Mely isteneket akarja az ember? Amiket úgy neveznek, hogy gazdaság, multik, biztonság, politika, nagyhatalmak? Igaz marad-e az

ember Isten nélkül, az abszolúthoz való, erkölcsi kapcsolatok nélkül? Nem.

Erre már halljuk is a választ: Hiszen az alkotmányban ott van az 51. paragrafus. Itt esik szó az egyházakról és az egyházi közösségekről. Itt hangsúlyozzák, hogy az egyházak többek egyszerű civil közösségeknél. Az EU alkotmányával foglalkozó küldöttség még tárgyalásokat folytat.

Mindez stimmelne is, ha az 51. paragrafusnak nem lenne egy második része is. A második részben ideológiai csoportokról van szó. Egy német kardinális erre azt mondta: ezek első sorban a szabad kőművesek. Mi a posztkommunista országokban élve tudjuk, hogy mit jelent, amikor az egyházak mellett ideológiák léteznek. Ezekben az egyirányú utcákban csak az ideológiák közlekedhetnek, ránk pedig a „behajtani tilos” érvényes. Ez az egyirányú utca a liberális, ateista irányba vezet.

60 évvel ezelőtt a Duna menti svábok mindent elvesztettek, ami az anyagi javakat illeti. Csak Isten maradt nekünk, az Ő trónján. És ez nekünk elég volt. Mert Istennel mindent elérhetünk. „Keressétek először az Isten országát, és minden más megadatik nektek.” Ez a tapasztalat volt és még ma is meghatározó a Duna menti svábok életében.

A legnagyobb kérdésünk még mindig: továbbra is Istent akarjuk látni az Ő trónján? Azokat az értékeket és parancsolatokat tartjuk szem előtt, amiket ő adott, vagy amiket emberek hoznak létre a lobbi-parlamentben? Hagyjuk, hogy Isten által mi változzunk meg, vagy mi akarjuk Istent a saját hasonlóságunkra megváltoztatni. Ki kell, hogy megtérjen: Isten, vagy az ember?

Kedves zárandók, a XXI. század liberális kihívásai az istenihez való hűséget követelik meg tőlünk. Jézus Krisztus a szikla, amelyre építhetjük a házainkat. A Jézus Krisztus által alapított Egyház nélkül csak tévelygők vagyunk. A Szentlélek tart bennünk mindent életben. Csak ezért élő a mi hitünk.

A 60 évvel ezelőtti borzalmas élmények mellett az elmúlt 60 évet Isten szeretetének és hűségének bizonyítékaként kell tekintenünk: Továbbra is Krisztus hű tanúi akarunk maradni.

Jubileum a pécsi Bártfa utcai Szent István templomban

Szentelésének 60. évfordulóját ünnepelte a pécsi Szent István templom. Az ünnep alkalmával a szentmisét az egykori iskolaigazgató, és a templomot építető Tímár Károly fia, Tímár György, a Pécstől néhány kilométerre fekvő Kóvágószőlős plébánosa celebrálta. A gyönyörű ünnepen jelen voltak az itt élőkön kívül, a környékről elszármazott, de szívükben ide kötődő hívek is. A szentmise után a templomkertben folytatódott az együttlét, ahol felelevenítették az elmúlt évtizedek egy-egy eseményét, élményét, meghatározó pillanatát.

Az egykori Ulmann-telep – most Erzsébet-telep – néven ismert városrész lakói józan, dolgos emberek voltak, akik közül sokan dolgoztak bányásként.

A templomépítés gondolata is egy bányász, Bólya János lelkében fogalmazódott meg az 1935-ös év elején, majd az 1938-as Eucharisztikus Világkongresszuson, és a Szent István jubileumi évben öltött testet. Ekkor a Szent Ágoston egyházközség Sándor Károly világi elnök javaslatára elha-

tározta a templomépítést. Tímár Károly, a Bártfa utcai iskola igazgatója felkarolta a tervet, a szándékot, érdeimei elévülhetetlenek a templom építésében.

A munka nem kezdődhetett meg azonnal, mivel a környék lakói szerényebb anyagi viszonyok között éltek, és az építkezés az ő adományaikra volt alapozva.

A templomépítés céljára kijelölt területet ingyenes adományként kapták a Dunagőzhajózási Társaságtól. 1943. május 30-án Virág Ferenc püspök végezte az ünnepélyes alap-

köletétel szertartását a templom telkén felállított táborigényű oltárnál.

A felszentelésre 1944. július 2-án került sor. A szentelés után a főoltárnál csendes szentmisét mondott a püspök úr, de a rendszerességé vált légiriadók miatt a végére hagyott szentbeszédét már nem tudta elmondani.

A templom, a plébánia, az egyházközség története, élete azóta is sokszínű, változatos. Sok nehéz időszak, szép, emlékeztető ünnep, pillanat váltotta egymást. A falak

máig őrzik a szentmisék, az itt mondott imák szavait. Keresztelések, esküvők, lelkigyakorlatok, meghatározó események, bérmlások, körmenetek, Szent István napi búcsúk, betlehemes játékok szenteltek meg az itt élő, a templomba járó hívek életét. A templom plébánosa 1992 óta dr. Gesztesy András kanonok úr, aki azon fáradozik, hogy e városrész egyszerű kis temploma, Isten segítségével, továbbra is a találkozás, az elmélyült imádság és jó barátságok születésének, a közösség épülésének helye legyen. ■

A magyar kármeliták ünnepe

Szelepcsényi György esztergomi érsek 1685-ben kelt végrendeletében jelentős pénzüsszeget hagyományozott a kármeliták német rendtartományára, azzal a kötelezettséggel, hogy Magyarországon kolostort kell létesíteniük. A kármeliták ekkor Győr városát találták erre a legalkalmasabbnak, melyhez meg is kapták az engedélyt 1697-ben. Még abban az évben három kármelita atya jött a városba.

Gyönyörű természeti környezet övezi azt az utat a Vajdaságban, mely elvezet Zombor városáig. Ahogy beérünk a városba, messziről látni a két tornyot, mely iránytűként jelzi a kármeliták templomát, ahol Viszmege Bernardin atyát kérdeztem a kármeliták zombori letelepedésének kezdetéről.

A rendházat 1904-ben építették fel, miután a magyar kármelita

rend meghívást kapott a várostól, Zombortól, hogy ide letelepedjen és átvegye az újonnan felépített Szent István templomot. Az atyák már 1903-ban eljöttek, hogy előkészítsék az alapítást. Magát a templomot 1904. augusztus 20-án szentelték fel.

A rendházat egy évvel később, 1905. május 14-én. Az akkori magyar rendtartomány főnöke Pater

Soós István volt, neki köszönhető az alapítás. A rendház két emeletes. Azért készítették ilyen nagyra, mivel az újonnan létrejött magyar rendtartomány itt szeretne volna megvalósítani a rendi fiatalok képzését.

Ez nem valósult meg?

Csak részben. Egy ideig itt folyt a kispapok, klerikusok képzése. Minden rendnek annak idején, belső teológiája volt, saját tanárokkal. A kispapok egy része itt tanult, itt készült a rendi, a papi szolgálatra.

Kezdetben hányan voltak?

Öt szerzetes volt, és ez azért érdekes, mert ma is ötven vagyunk.

(Folytatás a következő oldalon)

(Folytatás az előző oldalról)

Gellért atyáról olvastam a templomban, ő ki volt?

Ő azért került ide, mert horvát nemzetiségű. Szabadka mellől származott. Belépve a magyar kármelita rendtartományba, Győrben fejezte be tanulmányait és a feladata az volt, hogy a horvát lakossággal felvegye a kapcsolatot.

Mi az elsődleges tevékenysége a zombori kármelita rendnek?

Az itteni munkánk a kezdetektől fogva a betegek ellátására szorított. Így egyeztünk meg a várossal is. Újabbán a hitoktatásban is részt veszünk. Jelenleg 9 osztályban tanítok, de szeptembertől ez emelkedik 13-ra.

A környező településeken hol találunk kármelita kolostort?

Szerbia, illetve a Vajdaság területén nincs ilyen rendház.

Legközelebb Pécs mellett, Magyarországon élnek kármelita nővérek, utána Djakovo mellett találunk horvát nővéreket, valamint Keszthelyen illetve Kunszentmártonban. Zagreb a központunk.

A többi kolostorban milyen feladatokat látnak el?

Zágrábban, a központban kispapok nevelésével foglalkoznak, valamint plébániai feladatokat látnak el: hitoktatást, ifjúsági hittant, könyvkiadást végeznek, focicsapattal rendelkeznek. Az atyák egy része a zágrábi egyetemen tart előadásokat.

Hogyan épül fel egy hétköznap a kármelita rendben?

Mivel 5-en vagyunk, kis közösség, idős atyákkal, kicsit enyhített a napirend.

Reggel 7 órakor imádság, utána egy óra elmélkedés, szentmise, regge-

li. Dél előtt mindenki a saját munkáját végzi, Mátyás atya és én látjuk el a papi teendőket, a betegek látogatását, lelkigyakorlatok vezetését.

Negyed egykor napközi imaóra, különböző rendi imádsággal, fél 1-kor ebéd, délután pihenő, 3 órától ismét mindenki végzi a maga feladatát. Este fél 6-kor imádság, fél 7-kor szentmise. Mivel többnyelvű Zombor városa, ezért úgy alakult ki, hogy hetente változik a misék nyelve. Például ezen a héten magyarul vannak az esti szentmisék, horvátul a reggeliek.

E gyönyörű templom mikor épült?

Története régebbre nyúlik vissza. A város maga 1828-ban kezdett azon gon-

magas a szobor. Az oltár tiroli stílusban épült. Az oltáron látható Szent Margit, Szent Erzsébet, Szent László, Szent Imre. Igazi magyar oltár. Ebben a stílusban még épült három oltár: Jézus szíve, Mária, Szent József. A többi oltár más stílusú. Az orgona annak idején a nagy Jugoszláviában a 3. legnagyobb orgona volt. Jelenleg Szerbia-Montenegró területén a legnagyobb templomi orgona.

A templom berendezése a kezdetektől meg volt?

Nem, folyamatosan alakult ki.

Az oltár építése is adományokból lett. A Jézus szíve oltárt Mayer Béla zombori születésű szatmári püspök adományozta, a Mária oltárt a hívek adományaiból építették.

Volt-e lehetőség az elmúlt 100 évben komolyabb restaurálásra?

Sajnos nem. Ennek kizárólag anyagi oka van. Annyi lehetőség volt, hogy a 70-es években a két torony részben fel lett újítva. A rendház nem lett 100 év alatt tatarozva. Most az elmúlt években végeztünk egy teljes felújítást, amit a németországi karitászszegettségével tehetünk meg.

A mostani jubileum nem zárul le e pár nappal, hanem kármelita évet nyitnak. Milyen üzenetet hordoz ez az év?

Idézettel felelnék Avilai Szent Teréz önéletrajzából: „Adj a Úr, hogy mindez nagyobb dicsőségére szolgáljon Ő Szent Felségének és a Boldogságos Szűz Máriának, akinek ruháját viseljük”. (ŐÉ XXXVI. 28.)

dolkodni, hogy az újonnan felépült vármegyeháza mellé egy impozáns plébánia templomot építsen. Az ötlet nagyon tetszett mindenkinek, de anyagi nehézségek adódtak, ezért a kalocsai érsek, Császka György érsek úr több ízben is adott pénzt a városnak. Ugyanígy a kalocsai káptalan, valamint az akkori kultuszminisztérium igen jelentős adománnyal segítettek.

A templom maga neoromán stílusban épült, a tornyai 73 méter magasak. Bárhonnán jön valaki ez az első amit Zomborból meglát. A tornyok között van egy három méter magas Szent István szobor. Fölötte egy baldachin van, mellyel együtt nyolc méter

Koller József kanonok, pécsi nagyprépost halála százhetvenedik évfordulóján, 2002-ben konferenciával emlékezett Pécs tudományossága a XVIII. század neves személyiségére.

Nemrégiben jelent meg az emlékkonferencia előadásait tartalmazó kiadvány, melyben helyet kapott mindaz, ami Koller József személyéhez, kutatásaihoz, vagy kutatásainak színteréhez, a pécsi egyházmegyéhez kötődik.

Az első tematikus blokkot Koller József személyéhez, életművéhez szorosan kapcsolódó előadások alkották. Tímár György plébános úr összegezte Kollerre vonatkozó kutatásait, szubjektív hangvételű írásában részletezte mindazt, amivel Koller József foglalkozott. Hasonlóan járt el Boros László is, aki korábbi publikációinak ide vonatkozó részét vezette elő. A Koller kutatást új eredményekkel gazdagította Móró Mária Anna, aki a Koller hagyaték sorsának peres utóéletét mutatta be; illetve Szelestey Nagy László, aki Koller levelezésének tükrében a tudós helyét, kapcsolatait térképezte fel a formálódó XVIII. századi tudományos közéletben.

A pécsi püspökség története Koller József munkásságának legjelentősebb té-

mái közé tartozik. Joggal kapott külön fejezetnyi terjedelmet a konferencián – és a kötetben is – a középkori püspökség története. Kiss Gergely a pécsváradi „alapítólevél” keletkezési körülményeit mutatta be, Fedeles Tamás a székesegyházi alsópapság XIV–XV. századi össze-

Agvich István kanonok költő irodalmi munkásságát ismertette; Márfi Attila a jezsuita színjátszás művelődéstörténeti szerepéről szolt; míg Lantosné Imre Mária a mecseknádasdi környezetben megfigyelhető szakrális tájformálással foglalkozott. A kötet záró tanulmányai két

olyan neves pécsi személyiségről szólnak, akiket Koller Józsefhez csak nagyon áttétes kapcsolat fűz. Nagy Gábor közleménye Scitovszky püspök tevékenységéről szolt, aki a pécsi egyházmegye művelődéstörténetében Klimó püspökhöz és Koller nagy-

préposthoz hasonló szerepet játszott. Mendöl Zsuzsa által bemutatott Gosztorny Gyula építész, pedig az egyházmegye szakrális építészetében játszott munkássága miatt kaphatott helyet a konferencián és a kötetben.

A szertágazó témák ellenére úgy vélik a szerkesztők, hogy a konferencia előadói – és a kötet szerzői – egy egymással és Koller személyével teljes mértékben harmonizáló tanulmánykötettel állnak olvasóik elé.

A fent bemutatott emlékkötetet szerkesztette Font Márta a PTE Közép- és Koraiújkori Történeti Tanszékének vezetője és Vargha Dezső a Baranya Megyei Levéltár főlevéltárosa.

Koller József emlékére

Tanulmányok Pécs történetéből

tételét vizsgálta, K. Németh András pedig a tolnai és regölyi főesperesség középkori patriciumait. Kófalvi Tamás, a középkori pécsváradi apátság kutatója ezúttal a XVII. századi birtokrestauráció kísérletét taglalta; az irodalomtörténész Jankovits László pedig a reneszánsz szellemű költői öntudat alakulását mutatta be Janus Pannonius költészetében.

A Koller-korabeli pécsi egyházmegye problémái és szellemi életének bemutatása jellemezte az előadások harmadik csoportját. Borsy Judit a püspök és a káptalan birtokvitáiból adott ízelítőt, amely a török uralmat követően évtizedekig jellemezte a pécsi egyházmegyét. T. Papp Zsófia Koller egyik kortársát

Mozaikdarabka Batthyány-Strattmann László életéből

Hazánk legújabb szentje, dr. Batthyány-Strattmann László gróf életéből villant fel egy érdekes, igen „életszagú” mozaikdarabkát az itt bemutatandó levél, melyre a Győri Püspöki Levéltárban véletlenül bukkantam (GyPL Egyházkormányzati iratok 644/1916. sz. – 1663/1919. sz. iratcsomóban). A hercegi pár mélyen hívó lelkületére fényt vető iratot 1916. januárjában Guszich Gyula köpcsényi plébános írta Fetser Antal győri püspöknek, kérvén benne a bójtói előírások alóli felmentést a házastársak számára.

Méltóságos Püspök Úr!
Kegyes Főpásztorom!

Közltem *ő Hercegségeikkel Méltóságod leiratának tartalmát a bójtói dispensatiót [felmentés] illetőleg, hogy közösen megbeszéljük, mitévők legyenek az uraságok most: kérjenek-e s mely okokból ismét felmentvényt ugy az abstinentia [megtartóztatás – itt: húselektől való megtartóztatás], mint a jejuniium [böjt – itt: napi egyszeri étkezés] alól.*

Ő Hercegségeik az ő gyengéd lelkiismeretességükben és mély alázatosságukban abban állapodtak meg, hogy a felmentvényt ez évre nem kérelmezik, hiszen azt már ők az elmúlt év utolsó hónapjaiban úgysem vették igénybe és most is inkább csak azért szeretnék volna elnyerni, hogy lelkiismeretüket megnyugtassák, ha akár vendég érkezik házukba, akár pedig a családban fordulnak elő olyan okok, a melyek

miatt ugy sem lennének szigoruan kötelezve a böjt megtartására.

Én azonban itthon egyideig gondolkodtam e dolog felől, és alaposan ismervén a körülményeket, arra a következtetésre jutottam, hogy akkor nekem kell számukra Méltóságodtól felmentvényt kérnem az abstinentia alól az egész hercegi házat (az eddigi 5 nap kivételével), a jejuniium alól pedig a herceg urat és nejét illetőleg, még pedig a következő okokból:

1. *Ami az abstinentiát illeti, egy ily magasrangú házban, hol (a házi úr egyuttal hires orvos is) és ahol nap-nap után a főbirótól a főispánig, az ügyvéd-től-tanártól kezdve a főhercegig minduntalan megfordul valaki és legtöbbszörre ebédre is hivatalos: az egész év folyamán néha igen kényes helyzetbe kerülhetnek az uraságok, ha nincs felmentvényük. Ők maguk ugyanis – önmegtartóztatásból – nem éltek mindig a dispensatióval, már hónapokon keresztül egy pénteken sem ettek húsfelet; az egyház iránt rendkívüli engedelmességet és odaadást tanúsítanak, a szegényeknek évenként megszámlálhatatlan ezreket juttatnak: mindezekért megérdemlik, hogy adott esetben kezükben legyen a felmentvény, ob majorem conscientiae quietem (a lelkiismeret nagyobb nyugalmaért), meglegyen az a jóleső, megnyugtató tudatuk, hogy az Úr igája igazán könnyű.*

2. *A jejuniiumot illetőleg pedig azért kérem a felmentvényt a 2 szülő számára, mert a) a mi a herceg urat illeti, ő évek előtt*

orvosi bizonyítvány alapján nyerte a dispensatiót; annyira gyomorhajos volt, hogy – jól emlékszem rá – külföldi utainkon is legtöbbször egy-két nyers tojás volt a vacsorája. Ezt látom mostanában is, habár gyomra – a legnagyobb mérvű diéta következtében – lényegesen javult. Rendesen érdekes és szeretetreméltó szavaiival annyira hibeszéli az étkezés idejét, hogy másoknak fel sem tűnik, hogy ő nem 8, de 2 unciaára valót sem evett. Amugyis mindennap 10–11-ig a legmegfeszítettebb orvosi munkával van elfoglalva, a mi miatt délben sokszor nagyon sápadt s alig eszik valamit. Ennél fogva reá nézve jobb, ha napjában többször étkezik. b) A mi pedig a hercegasszonyt illeti, ő ugyan semmiféle gyomorbántalmakról nem panaszkodik, de én azt hiszem, hogy, bármennyire is el van telve jó szándékkal s fog iparkodni a jelenlegi bójtói szabályokat pontosan megtartani, de 15 gyermek anyjának nem a legerősebb testi szervezete szintén meg fogja érezni a nagyböjt napok közötti jejuniiumot, annál inkább, mert ehhez már éveken keresztül nincs hozzászokva.

Ezen okoknál fogva a legalázatosabban kérem Méltóságodat, hogy részükre – a fent jelzett módon – kegyes felmentvényt adni méltóztassék.

Köpcsény, 1916. január 26.

*Ki vagyok Méltóságodnak legalázatosabb szolgálója
Guszich Gyula esperesplébános*

■ Tengely Adrienn

„Citius, altius, fortius”

Kis magból sarjadt a hatalmas fa, mely teljes lombkoronájával táru-
l elénk most augusztus közepén. Az életerős magot, az újkori olimpiák megrendezésének gondolatát – nemes lelkűek élharcosaként, ókori görög példa nyomán – Couber-
tin báró ültette el. A több mint száz éves, négyévente egyre csak terebélyesedő fa szinte az állandóság, az öröklet egyfajta jelképe lett. Ellenállt számos emberi alkotást gyökerestől megsemmisíteni képes, elemi erejű viharoknak is. Túlélte két világháborút, túlélte embermilliókat elpusztító diktatúrákat, hidegháborút, politikai acsarkodásokat és bojkottokat. Vigyázzunk rá és tápláljuk, hogy a fennkölt eszme, az ifjúság kézfogásán keresztül minden békeszerető ember összefogására sarkalló lobogó fáklya lehessen. Vigyázzunk rá, hogy a mai, már-már öldöklő teljesítményhajhász és az anyni mindent elrontó pénzvilág nehogy ezt is tönkretegyje.

A sportolói csúcsteljesítmények csodálata mellett legyen nekünk Athénban, és persze az azutáni versenyeken is, főként a részvételi a fontos, de még inkább, talán helyezük mindenek fölé azt a végtelen mezőt, ahonnan keskeny ösvényeken elindulva akár az Olümposz csúcsára is el lehet eljutni. Dagadhat bár a keblünk, amikor egy magyar fiú vagy lány a nagy nemzetközi vetélkedő valamely győzelmi pillanatában a dobogóra lép, mégis elbújhatunk szegényünkben, ha mögötte satnya, erőki-fejtésre képtelen, beteges százezrek állnak. Hányszor vesszük számba olimpiai érmeinket, elért pontjainkat, soroljuk büszkén bajnokaink és helyezettjeink nevét, hányszor vetjük össze a mieinket más nemzetek ifjainak szerepléseivel, és mondjuk ezek alapján magunkról: sportnemet vagyunk! Azok vagyunk, valóban?

Tény, hogy a tízmillió Magyarországot a világban nagyon sokan első sorban az ötkarikás sikerei révén ismerik és becsülik. Hazánk élsportját tekintve tényleg emelt fővel járhatunk, sok nálunk gazdagabb és nagyobb országot is megelőzünk eredményességben. Sajnos azonban csak a kirakat a szép, a háttér elmaradott, silány, szegényes. Az Antall-kormány sportminisztériumának egyik vezető munkatársa egy külföldi konferencián büszkén emlegette az ismert közhelyet: „Magyarország sportnagyhatalom”. Erre megkérdezték tőle: „Tessék mondani, a magyar lakosság hány százaléka vesz részt mindennapos, egészségmegőrző és kondicionáló sportolásban?” Nos, akkoriban ez a számarány itthon 10–12%-ra volt becsülhető, ma

sem több 15%-nál, miközben Hollandiában, Belgiumban, továbbá Skandináviában erre a kérdésre már akkor 50–60% lehetett a válasz. Egészeben az EU eddigi tagországaiban minden harmadik ember sportolt. Mert a fejlettebb társadalmak már régen rájöttek, hogy a sportra szükség van. Áldoztak is rá sokat, s megteremtették a széles körben elérhető lehetőséget, tudva, hogy egy edzett nemzet erősebb, kevésbé beteges, többet termel, s a sportoló fiatal kevésbé válik a különböző kábítószerek rabjává. Nálunk ezzel szemben a sportért és ifjúságért felelős miniszter már azt is megpendítette, hogy felesleges az általa vezetett tárca.

Atömegeket felrázó testedzés értékének felismeréséhez azonban nem kell külföldi példákkal előhozakodnunk. Szent-Györgyi Albert 1930-ban, az országos testnevelési kongresszuson tartott előadásában így szövegezte: „A sport nemcsak a testnevelésnek, de a lélek nevelésének is leghatásosabb eszköze, és minden iskolának, a legalacsonyabbtól a legmagasabbig első és szent kötelessége a lélek nevelése, hogy fiaiból embert faragjon”. A krónikák régebbi lapjaiból is tallózhatunk. Már az ifjú Széchenyi ezt írta a naplójába: „Ha az ember gyermekkorától hozzászokna, hogy mindig több fáradságot bírjon ki, milyen sokra vihetné!” A Nemzeti Torna Egylet kiegészítésében született felhívásában pedig ez áll: „...az emberi szervezet mozgást kíván; e nélkül elsatnyul, amint az állóvíz megromlik. És egészséges lélek csak egészséges testben lakhatik...” Trefort Ágoston vallás-és közoktatásügyi miniszter 1881-ben már arról rendelkezett, hogy minden iskolai tanuló hetenként négyszer egy órában részesüljön korához és testi erejéhez mért testnevelési gyakorlatokban. Későbbi miniszteri utóda, gróf Klebelsberg Kunó pedig 1924-ben így szövegezte a parlamentben: „Egy nép egészségi állapotát jelentősen meghatározza a nép fizikuma. A test megerősítése, edzése elengedhetetlenül fontos, mert a betegségeknek ezáltal képes ellenállni”. Rá egy évre a szónoklatot előrevívó tett követte: létrehozta a Magyar Testnevelési Főiskolát.

A2000-ben született magyar sporttörvény a 6–10 évesek számára a jövőbe mutatóan már heti 5 testnevelési órát írt elő. A tavaly nyáron módosított közoktatási törvény azonban szembe ment a korszellemmel: e foglalkozások számát heti 3 órára csökkentette. Ezzel visszaléptünk a 123 évvel ezelőtti törvényi szabályozást megelőző idők szintjére, figyelmen kívül hagyva az Európa Tanács

1970-ben elfogadott határozatát, és saját népegészségügyi programunknak az Országgyűlés által 2003 tavaszán jóváhagyott, előzőleg már a kormányprogramban is szereplő irányelveit. Ehhez jön még, hogy 5350 alsó és középfokú iskolánk közül 600-ban nincs tornaterem, s csupán 11%-uk rendelkezik az alapvető higiéniai feltételekkel. A tanulók közel fele nem tud megmosakodni a testnevelési és sportfoglalkozások után.

És ez mind még csak az iskolai testnevelés ügye. Hol vannak az iskolán kívüli sportolási lehetőségek, ahol gyermek és felnőtt a fizikumát karban tarthatja? Csak igazán jómódú családok tagjai jutnak sportpályához, uszodához, kondi-teremhez. Az átlagember számára nem kínálkozik lehetőség. Pedig e nélkül gyenge és esendő lesz. Az emberiség sok ezer generációja nehéz testi munkával küzdött meg a mindennapi kenyérért. Még 150 évvel ezelőtt is, a civilizáció általános energiaszükségletének 70%-át az ember izomereje elégítette ki, ez az arány ma legfeljebb 5%-ra becsülhető. Embermilliók élik le életüket úgy, hogy egyetlen egyszer nem kell nehéz tárgyat felemelniük, és soha nem kell nehéz fizikai munkában elfáradniuk. A helyzet veszélyeit felismerve gondoskodik tőlünk nyugatra törvény a kis településeken is építendő tornacsarnokokról és fedett uszodákról. A mi illetékes vezetőink ezzel szemben túlterheléstől féltik az ifjúságot.

Híába áll a hét hónappal ezelőtt elfogadott legújabb sporttörvényünk előszavában az, hogy a Magyar Köztársaság állampolgárait a legmagasabb testi és lelki egészséghez való jog illeti meg, melyhez az állam biztosítja a lehetőségeket, továbbá, hogy az Országgyűlés a törvényt az Európai Sport Chartával összhangban alkotta meg. Szó sincs itt fejlett európai szemléletről. Az egész „mű” csupán versenysporttörvény, más semmi. Sem az iskolai testnevelés fejlesztésének szükségességére, sem az összlakosság sportjának fontosságára nem figyel.

Legyünk nagyon büszkék a világot vagy a fél világot most legyűrő élsportolóinkra, de gondoljunk majd sikereik közben a lehangoló képet mutató háttérképeinkre is. Sportnemetnek semmiképpen ne nevezzük magunkat! Majd, ha az olimpia jelszava – „citius, altius, fortius” – szellemében „gyorsabban, magasabbra, erősebben” küzd, szárnyal minden magyar fiatal, akkor dicselkedhetünk csak igazán nemzetünk egészséges erejével és ennek érdekében tett közös erőfeszítéseinkkel. ■ **Dr. Schmidt Pál**

Szentjánosbogár-csapat találkozója

Már a falvak határában 16–20 éves fiatalokkal találkoztam. Vidáman beszélgettek. Ahogy beljebb mentem megkérdeztem egy járókelőt, hogy hol találom a plébániát. A hölgy mosolyogva visszakérdezett, hogy a Szentjánosbogarakat keresem? Ebből a mosolyból és kérdésből rögtön érezhető volt, hogy nem terhet, hanem inkább felüdülést hozott Vásárosdombónak és Kaposszekcsőnek a Szentjánosbogár-csapat.

A plébánián elsőként a gondolat elindítóját, *Sajgó Szabolcs* jezsuita atyát kérdeztem:

Hogyan indult ez a kezdeményezés?

Egy katolikus folyóirat, a Szív keretén belül kezdtek szerveződni a táborok.

A Szív jezsuita kiadvány 1915-től jelenik meg. Akkor hetilap volt, aztán megszűntették. 1951-ben újraindult külföldön 1953-tól havilapként, majd 1990-ben tért haza Magyarországra. Addig Kanadában működött. Ezt hazatelepíteni jöttem én is vissza Kanadából.

Azok a gyerekek, akik a lappal leveleztek, ők vehettek részt az első táborban.

A nyolcvanas évek második felében megalakult Dunakeszin egy házaspárból álló közösség. Mindnyájan még elég fiatalok voltunk, sokan közülünk már sokgyerekesek. A gyártelepi Jézus Szíve plébániához és a Szent Mihály plébániához tartoztunk, hitoktatók is voltak köztünk. 1989 tavaszán merült fel először egy ifjúsági klub bátortalan gondolata, és vele együtt a rengeteg kérdés: kik csinálják, kiknek, hol, hogyan, miből... Mindent alaposan átbeszélve elhatároztuk, hogy először is szervezünk egy nagy tábort, ahová meghívjuk a két plébániához tartozó hittanosokat. Soha nem csináltunk még ilyet, és óriási élményt jelentett mindnyájunk számára. Akkor (1989) nyáron 40 dunakeszi hittanost vittünk el Bogácsra, a

Mátrába. A plébánián laktunk, sátrainkat a plébániakertben vertük fel. A közösségből csaknem mindenki vállalt valamilyen feladatot. Ott született meg a gyerekújság gondolata is.

A következő tanévben még jobban igyekeztük összefogni a templomba járó gyerekeket. A tábor után úgy gondoltuk, jó volna nekik egy állandó közösség, ahol ugyanolyan értékek szerint nevelt gyerekekkel találkozhatnak, együtt játszanak, értelmesen töltik el a szabadidejüket, ahol a keresztény magatartásuk magától értetődő, és meg is erősödik. Aggódunk ugyanis, hogyan fogják a gyerekeink, valamint a hittanosaink a hitüket megtartani ennyire nem keresztény közegben, mint amilyen az iskolákban volt tapasztalható. Egyikünk hozott akkor egy verset:

*Az Isten küld, testvéreim, tinéktek,
Hogy sugarai eleven tüzet,
Amik Arcáról a szívembe égtek,
Sugározzam csendesesen szerteszét
A testvéreknek, kik az éjben járnak.
Az Isten küldött, szentjánosbogárnak.*

Ez a kép nagyon megfogta a gyerekeket is. 1990-ben a Szív újságon keresztül ez a kezdeményezés egy kis átalakuláson ment át és országos lett. Az első terv az volt, hogy 13–14 évesekkel foglalkozunk, de később ők

nőttek, jól érezték magukat, közösséget kezdtek alkotni, majd elindultunk az ifjúsági táborral 1995-ben, és ezt követte az ősbogár tábor, mely a vezetőket fogja össze.

Ennek a tábornak vannak évközi találkozó pontjai is, melyet rajzásnak hívunk. Keresztény bál, alkohol nélkül. Lelkigyakorlatok, vezetőképzők szervezése, metázás, biblia ismereti versenyek. Amit a fiatalok nyáron csinálnak, ezek nem igazán táborok, hanem együttlétek, lelki napok melynek alapvetően Jézus a központja. Játék, beszélgetés, mindenféle kulturális tevékenység. Isten természetes jelenlétének atmoszféráját igyekszünk elmélyíteni. Ezt a fajta foglalkozást kiderült, hogy igen hasznosan tudjuk kamatoztatni lelkigyakorlatokra egyházi iskolák, közösségek számára. Egy és több napra egyaránt, hogy Isten közelségének mélyebb megtapasztalásához segítse a fiatalokat.

Azt tudni kell, hogy mindenki teljesen önkéntesen teszi ezt a szolgálatot.

Országos közösséget alkotó emberek számára végezzük.

(Folytatás a következő oldalon)

Kaposszekcsőn és Vásárosdombón

(Folytatás az előző oldalról)

Milyen programokból áll ez az egy hét?

A gyerektáborok reggel 7.45-től este 8-ig tartanak, ebben van egy komoly szellemi hittel, vallással, Istennel kapcsolatos hármass beszélgetésközpont, aztán vannak sportversenyek, történelmi, kulturális vetélkedők, melyek a hely nevezetességeit mutatja be. Egy nap kirándulunk, amikor a környéken lévő egyházi, történelmi, kulturális értékeket mutatjuk be szabadtéri szentmisével. Sajátossága ezeknek a napoknak, hogy nem elvonnulunk, hanem a településen megkerjük a családokat, hogy fogadjanak be diákokat. 50–60 család nyitotta meg lakását, borította fel megszokott rendjét. Sajnos ma már kicsit nehezebb ilyen családot találni, de segítenek. Így is igazolva a mondatot, hogy adva kapunk, jobb adni mint kapni, megosztva gazdagodunk. Ennek a jegyében szerveződnek ezek a táborok.

Hány helyszín kell ennyi gyermek táboroztatásához?

Különböző próbálkozások után úgy alakult, hogy párhuzamosan öt tábor tudunk megtartani, mely 750–800 embert érint. Egy-egy helyszínen általában 10–12 csoport van, külön vezetővel, akiket főbogaroknak, illetve segéd-bogaroknak hívunk.

A gyerektáborokat követő héten az ifjúsági táborokat tartjuk.

Minden évben van valahol az országban egy ősbogártábor, ahol kiértékeljük az előző évet és már tervezük a következőt is. Ezekben mindig van képzés is.

Minden évnek van külön témája?

1991-ben az induláskor adódott, hogy mivel újsággal leveleztek a gyerekek, úgy gondoltuk, hogy megtaníthatjuk a gyermekeket újságot írni, szer-

keszteni. A két tábor arról szólt, hogy tanítsuk meg őket a színjátszásra, színjátékokra. Rendezői, színészi dolgokra. Ilyenkor kitalálnak egy színdarabot, jelmezeket, rendezik.

Igyekszünk olyan témát kitalálni, ami segíti őket a mindennapokban. Idén a középpontban az áll, hogy hogyan lehetünk harmonikus emberek. Mindenkiért felelősek vagyunk. A négy beszélgetési blokk koncentrált a testünkre, érzelmünkre, lelkünkre, értelmünkre. Az ember spirituális lény, ha tetszik, ha nem, lelkünk van. Mit kell tennünk, hogy egészséges boldog életet éljünk?

A gyerektáborban idén az ünnep volt a középpont. Mindent alárendelünk praktikus szempontoknak. Kivesznek az ünnepek és kereskedelmi cikké válnak a különböző gyönyörűségeink, a misztériumok, amikből az életünk táplálkozik. Ha ez kivész az életünk válik üressé. A cél az volt, hogy az egyéni és közösségi ünnepeket valahogy vegyük szemügyre, gondoljuk át, ünnepeljünk közösen, hogy lássuk mi is az igazi ünnep, miért is kell, miért is fontos.

Kutas Attila vásárosdombói plébános is megkérdeztem:

Mikor került kapcsolatba plébános úr a Szentjánosbogarokkal?

Két évvel ezelőtt vettem részt egy táborban és akkor éreztem rá az ízére. Nagyon megfogott a meghitt közösség, a játékok, a közös programok.

Most Vásárosdombó az egyik székhelye a tábornak. Hogyan fogadták a falu lakosai a hírt, hogy tábor szerveznek, melyhez szükség van a lakosok segítségére?

Nagyon segítőkészek voltak. A két falu 250 fiatalnak nyitotta meg otthonát, és fogadta be őket. Van, aki a konyhán segít, vagy élelmiszerral támogat minket. Úgy érzem, közösségteremtő ereje van egy ilyen megmozdulásnak, hiszen egymásra vannak utalva az emberek, láncreakció-szerűen működnek együtt.

Van-e a tábor ideje alatt olyan program, melybe bekapcsolódhatnak a falu lakosai?

Természetesen. Egyrészt a helybéli fiatalok a Szabolcs atya által említett délutáni programokba bekapcsolódhatnak, másrészt minden nap van közös szentmise, amelyen bárki részt vehet.

Mint plébános, hogyan értékeli a kezdeményezést?

Mindenképpen értékesnek és gyümölcsözőnek tartom. Jó látni a fiatalok sugárzó arcát, a kreatív gondolkodást. Úgy érzem, hogy nagyon sokat tanulhatunk egymástól ez alatt az egy hét alatt.

Az evangélium Isten ereje minden hívő számára

Beszélgetés dr. Keresztes Pál paksi plébánossal

● *Hogyan indult el a papi pályán?*

Nagy örömforrásnak tartom, hogy nagyanyám indított el a papi pályán. Az a nagyanyám, aki majdnem nevelt, hiszen édesapám öt-éves koromban meghalt. Édesanyám kuláknak számított abban az időben, és két gyereket kellett felnevelnie. 1950 és 1952 között munkahelye sem volt, ha kapott munkát, akkor én a nagymamámnál voltam, aki egy fantasztikusan mélyhitű, asszony volt. Ő fogta meg a kezemet és vitt el a templomba. Mi Dunaföldváron kint a Vermek soron laktunk, innen legalább másfél óra volt a gyalogút, amíg beértünk a reggel 6-kor kezdődő szentmisére. Tízéves koromban kezdtem ministrálni. Ekkor mondta nagymamám, hogy e fiúból pap lesz. Akkor ezt nem vettem komolyan, de neki lett igaza. Attól kezdve vonzott a papi hivatás.

● *Hol végezte Pál atya a tanulmányait?*

A kecskeméti piaristáknál végeztem a gimnáziumot. A bátyám is ott tanult, nekünk a dunaföldvári gimnáziumban kulágyerekként eleve nem volt esélyünk. A bátyámat először a piaristákhoz sem vették föl, mert létszám fölötti volt, csak két hónappal az iskolakezdés után került oda, mert akkor eltávolítottak onnan valakit. Hálás vagyok a Gondviselésnek, hogy én is odakerültem, hogy ott tanulhattam. A teológiai tanulmányokat Budapesten a Hittudományi Akadémián végeztem. 1969-ben doktoráltam újszövetségi szentírástudományból.

● *Hogyan alakult tovább a pályája?*

1970-től a pécsi egyházmegyébe kerültem. 17 évig káplán, majd 16 évig Siklóson plébános voltam. Egy éve Pakson élek. Közben 15 éve tanítok a pécsi teológián. Cserháti püspök úr előrelátásának köszönhető, hogy Pécssett gyakorlatilag 20 éve beindult a civilteológus-képzés, ebben kezdettől részt vettem én is. Amikor újraindulhatott a papnevelés, a tanári kar már eleve létezett, és minden további nélkül munkába állhatott.

● *Pakson két nagyon szép templom található.*

Pakson mindig egy plébánia volt. 1730-tól van anyakönyvezés, tehát

azóta létezik az egyházközség. A Jézus Szíve templomnak nemrég volt a 100. jubileuma, ugyanis 1902-ben épült, aránylag jó állapotban van. Júliusban indul a belső padozat teljes kicserélése. A másik templomunk a Makovecz Imre által tervezett Szentlélek templom. Építésének ötlete még 1938-ban az Eucharisztikus Világkongresszus idején röppent föl. Ekkor Pakson egy szabadtéri misén a vendégszónok ajkán hangzott el a kívánság, hogy épüljön itt egy új templom. Az 1980-as években merült föl újra a gondolat, Cserháti püspök úr 1988 pünkösdjén rakta le az alapkövet, és 1990-ben Mayer Mihály püspök úr szentelte föl az új templomot. A paksi hívő közösség egyetlen forintot sem fizetett kőműves, ill. segédmunkás-bérezésre, ugyanis mindezt a lakosok adták, a kétkezi segítség mögött mintegy 3000 munkanap teljesítménye áll.

● *Milyen a hívő közösség?*

Pakson még mindig van egy jelentős réteg, akik teljesen a hagyományos katolikus családokban nőttek föl. Megőrizték ragaszkodásukat őseik hitéhez, hűségüket az egyházhoz. Hétköznapi miséken 40 áldozó is szokott lenni, de vannak olyan alkalmak pl. első péntek vagy olyan ünnepen, ami a hagyományok alapján az itt lakóknak fontos, akkor hétköznapon is 100 fölé emelkedik a szentáldozáshoz járulók száma. Kiváló hitoktatóink vannak, a katolikus iskolában van három felsőfokú végzettséggel rendelkező hittanár. Vannak olyan hitoktatók is, akik az önkormányzati iskolákban a tanítási órák után tartanak hittanórákat. Pénteken este ifjúsági hittan folyik plébániai keretek között. Ezt én vezetem, nagyon közel áll a szívemhez, a Szentírással kapcsolatos konkrét kérdéseket beszélünk meg, szentírás-magyarázatot tartunk. Dunakömlődön, ami filiaként hozzánk tartozik, egy plébániavezető dolgozik. Rendkívül jó az énekarunk, nagyon jó kántorunk van. Évente kétszer kirándulunk, legutóbb Csíksomlyón voltunk az énekkar és a helyi KÉSZ szervezésével. Jó lenne egy közösségi ház, ahol még többen össze tudnánk jönni, közös programokat lehetne ott tartani.

● *Pakson működik az egyházmegye egyik legnagyobb katolikus iskolája.*

A katolikus iskola igénye a rendszerváltás után merült föl. A régi egyházi épületek visszaadása révén válik lehetővé, hogy iskolákat tudjunk indítani. Ezeket az épületeket persze jól lelakva, rossz állapotban kapjuk vissza, óriási összegeket fordítunk a korszerűsítésükre. Itt Pakson is a '90-es évek elején aktualizálódott a kérdés. Az iskola névadója egy nagyon kedves volt paptársam, Balogh Antal, aki a '70-es években volt itt káplán. Ministráns gyerekekkel elment Gerjenbe búcsúba, és lementek úszni a Dunára. Két gyerek elkezdett fuldokolni, Antal mind a kettőt megmentette, de ő meghalt. Egyébként makkegészséges ember volt, jól úszott, az akkori egyházmegyei futballcsapatban ő volt a középhátvéd. Életét adta másokért, az ő nevét vette föl az iskola. A tanulók száma 200–300 között mozog, itt is érezhető a gyöngye gyerekutánpótlás. Dunakömlődön éppen most szüntettek meg egy iskolát, Pakson két másik iskolát összevontak, sajnos kevés a gyermek.

● *Hogyan foglalná össze az elmúlt évtizedek lelkipásztori tapasztalatait?*

Ars poetikaként elmondhatom, hogy halálosan komolyan kell venni a híveket. Mindig készülni kell, nagyon fontosnak tartom, hogy nívós prédikációval lépjek föl a szószékre. Nem káposztafejekhez beszél a pap, hanem Istent kereső emberekhez, akiknek adni kell valamit. Minden alkalmat megragadtam arra, hogy hirdessem az evangéliumot. Egy kivételével az összes temetésen prédikáltam, pedig egy kisebb város lakosságának megfelelő embert temettem már. De ahol nekünk szavunk van, azt az alkalmat meg kell ragadni az evangelizációra. Amikor egy fiatal elindul a papság útján, akkor egy jelmondatot rányomtat az első misés szentképére. Én a rómaiakhoz írt levélből választottam: „Nem szégyellem az evangéliumot, hiszen Isten üdvösséget hozó ereje az minden hívőnek.” (Róm 1,16) Ki kell állni vele akár alkalmas, akár alkalmatlan. Hirdetni kell, beszélni az embereknek az örömhírről. Ez az, ami eddig éltetett, és ami erőt ad a további munkához.

■ Haider Márta

A Szent Bertalan plébániatemplom középkori históriája

Pécs középkori plébániái közül a mai Belvárosi templom helyén egykor állt, Szent Bertalan apostol tiszteletére szentelt templomról rendelkezünk a legtöbb információval. Rövid ismertetésünk aktualitását a templom északkeleti részén jelenleg is folyó archeológiai feltárások szolgáltatják, melyek – reményeink szerint – újabb megvilágításba helyezhetik templomunk középkori históriáját.

Középkori forrásaink három plébánia létét tárják elének a város területén. A Szent Benedek apátról elnevezett plébánia a déli városfalnál állt, a mai Citrom utca elején. A ma is álló Mindenszentek plébániatemplom a városfalakon kívül, az egykori Malomszeg településrészen működött. A legjelentősebb és az épület méreteit tekintve is a legnagyobb plébánia, azonban a város középkori piacterén épült Szt. Bertalan egyház volt.

Az alapítás és a patrocínium

Szent Bertalan apostol tisztelete természetesen ismert volt a keresztény magyarság körében is, hiszen I. (Szent) László király (1077–1095) kötelezővé tette ünnepének megünnepelését. A középkor folyamán azonban a Magyar Királyság területén csak körülbelül 15-16 templomot szenteltek a tiszteletére. Ez igen alacsony szám, ha te-

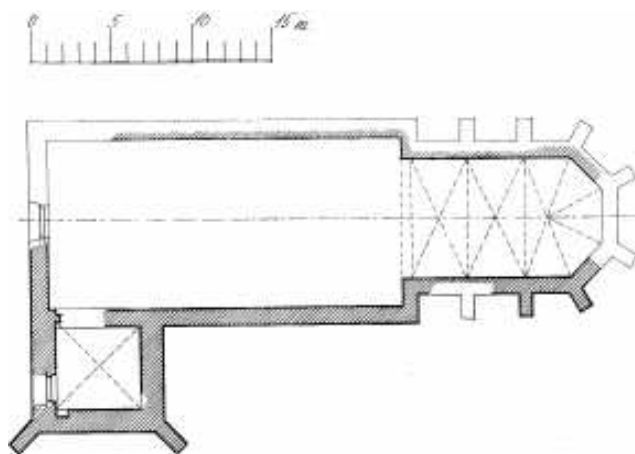
Courtenay-i Jolánta kíséretében, az 1216-os esztendő végén, vagy 1217 elején érkezhettek az országba. Bertalant az 1218-ban elhunyt Kalán pécsi püspök utódjául választotta a székeskáptalan, nyilvánvalóan a király ajánlása folytán. A püspök biográfiáját papírra vető Koszta László a templom alapítását egyértelműen neki tulajdonítja, így a püspök nevének patrónusa egyszersmind az általa fundált templom védőszentje lett.

II. András király 1217-es szentföldi kereszties hadjárata során több szent relikviáját, többek között Szent Bertalan apostol jobb kezét, vásárolta meg. Vélhetőleg a királyné révén szerezte meg az apostol ereklyéjének egy darabját a főpap, majd az általa felépített templomban helyezte el.

A templom plébánosai

A plébánia kegyura alkalmasint az alapító püspök volt. Minden bizonyosan Bertalan püspökségről történő lemondásakor (1251) adta át patrónusi jogát a székeskáptalan kanonok-

ra került források alapján e listát tovább bővítettük és pontosítottuk. E szerint ma 15 plébánost ismerünk, akik közül nyolc személy egyúttal a

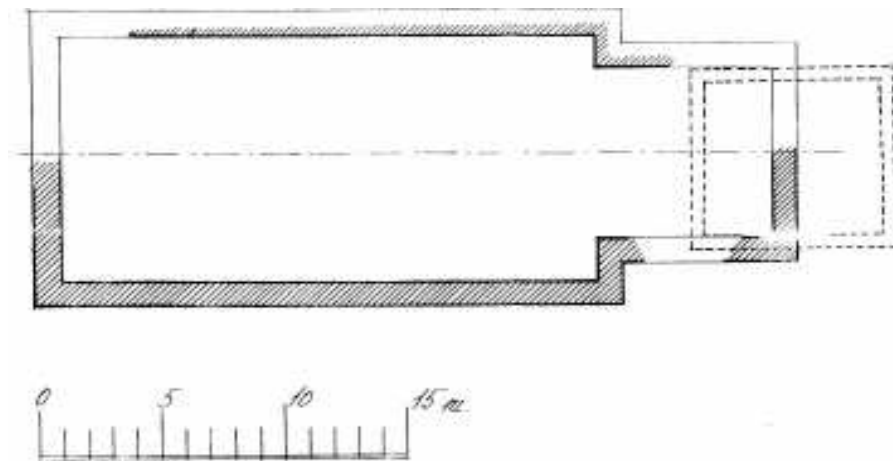
székeskáptalanban is javadalommal rendelkezett.

Az ismert plébánosok névsora: 1. Péter 1319–1324, egyúttal ispotályigazgató és kanonok; 2. Kozma 1332–1334; 3. Tamás 1335–1357, egyúttal ispotályigazgató és kanonok; 4. Frankói János 1358, egyúttal ispotályigazgató és kanonok; 5. András 1382, egyúttal kanonok; 6. Ferenc 1397; 7. Gergely 1408, egyúttal püspöki vikárius; 8. Jakab, Damján fia 1430; 9. Kovácsszénai András 1430, egyúttal éneklőkanonok; 10. Miklós 1442 előtt, egyúttal kanonok; 11. Mohácsi Mihály 1442, egyúttal kanonok; 12. Mihály 1489 előtt; 13. Dénes, Mihály fia 1489; 14. András 1493; 15. Csárai Máttyás 1539-1543, egyúttal kanonok.

A Szent Bertalan ispotály

Pécsett 1181-től kezdődően mutatható ki egy ispotály működése, melynek 1348 és 1365 között Szent Bertalan volt a védőszentje. Ezt a titulust az oklevelekben 1393-tól már a Szent Erzsébet patrocínium váltotta fel. Petrovich találó megoldási javaslata mára elfogadottá vált. Szerinte a korábban a Szent Bertalan templom felügyelete alá tartozó kórház 1365 és 1393 között egy önálló templomot, kápolnát kapott. Az új templomnak nyilván Szt. Erzsébet volt a védőszentje, amely magyarázatul szolgál az ispotály patrocínium váltására is. Adataink alapján azonban azt mondhatjuk, hogy az intézmény továbbra is a káptalan kegyurasága alá tartozott.

(Folytatás a következő oldalon)

kintetbe vesszük, hogy csak a Pécsi püspökség területén mintegy 529 templomos hely, plébánia működött a XIV. század elején. A templom védőszentjének kiválasztásában minden bizonyosan Pécs 11. püspökének, az 1219 és 1251 között az egyházmegye élén álló, francia származású Gros Bertalannak kell fontos szerepet tulajdonítanunk. Bertalan, II. András (1205–1235) király második hitvese,

nusi jogát a székeskáptalan kanonokjainak, amelynek bizonyítékául szolgál, hogy a XIV. századtól kimutathatóan több szentbertalani plébános egyidejűleg javadalommal rendelkezett a káptalanban. Petrovich Ede a templom középkori történetéről 1953-ban elkészült, ám sajnos eleddig csak kéziratban hozzáférhető munkájában 12 plébánosról közölt adatokat. Az azóta eltelt fél évszázadban napvilág-

(Folytatás az előző oldalról)

A templomban alapított oltárok

A templom méreteit érzékelteti, hogy a középkor folyamán kilenc oltárt alapítottak az épületben. Timár György gyűjtötte össze és publikálta az ide vonatkozó adatokat, az ő munkája nyomán vesszük most sorra ezeket: 1. Szt. Miklós oltár (1423); 2. Szt. László király oltár (1430); 3. Krisztus teste oltár (1443); 4. Szűz Mária oltár (1458); 5. Szent Kereszt oltár (1467); 6. Mindenszentek oltár (1467); 7. Urunk Színeváltozása oltár (1489); 8. Szentháromság oltár (14889); 9. Szt. István vértanú oltár (1493).

A Piéta kápolna

Első alkalommal egy 1467-es okmányban tűnik elő a templom falához épített Fájdalmas Szűzanya titulussal rendelkező kápolna. Gosztonyi Gyula 1939-ben végzett feltárási munkálatai során napvilágra került

lan fraternitás, melyet Mihály plébános az oltáros papokkal hívott életre 1489 körül.

A templom orgonája

A templom, mint a város – a székesegyházat követő – második legjelentősebb egyháza, nyilván már korábban rendelkezett a szentmisék ünnepélyességét fokozó hangszerrel, ám orgonájáról az első információink csak a XVI. század elejéről származik. 1513-ban érkezett Pécsre Stek János a pécsi székeskáptalan javadalmasa, hogy Nyugatszentgyörgyi András, a Szent Bertalan templom Fördös Mária oltárának igazgatója ígérete szerint, elfoglalja a plébánia-templom megüresedett orgonista állását. Kisebb bonyodalmakat követően végül megkapta a szóban forgó javadalmat, sőt ő lett a székesegyház orgonistája is. Stek kiválóan képzett orgonajátékos volt, aki pécsi működése előtt két évtizeden át Budán élt a királyi udvarban és Grünpeck Jó-

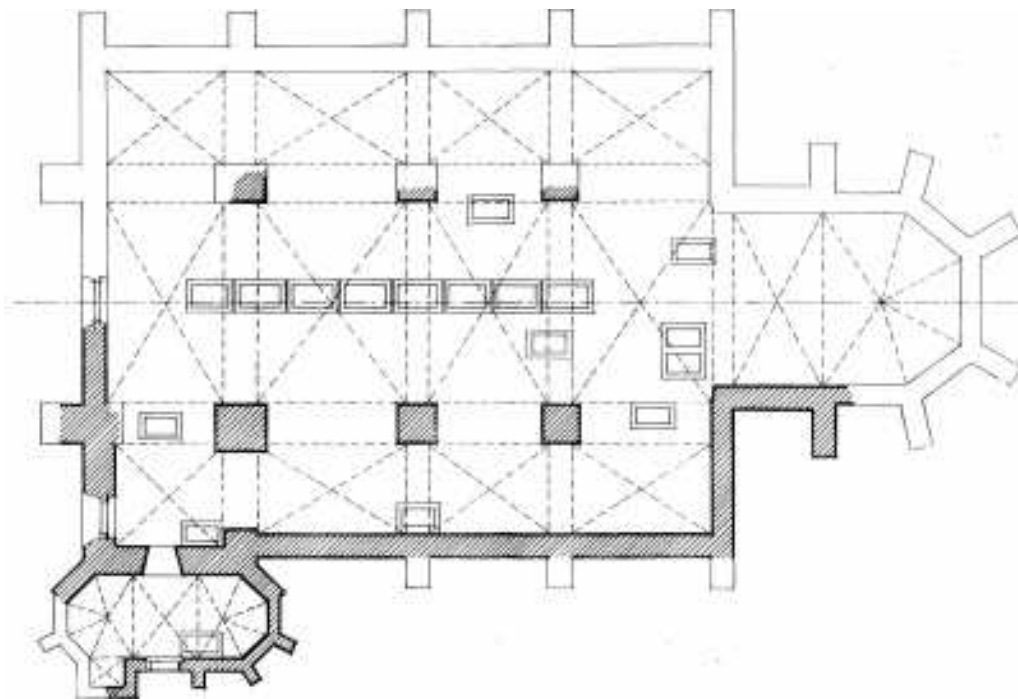
Azon a helyen ahol most a Dzsámi látható egykoron a Szt. Bertalan templom állt. Ez volt az ország egyik legnagyobb plébániatemploma, csaknem az egész Széchenyi teret átkarolta. A Nagy Lajos Gimnáziumtól a Megyei Bíróság épületéig húzódott. Ez év áprilisában a templom egykori szentélyében régészeti kutatások kezdődtek, melyek során ez ideig több egymásra épített falszakaszt és sírt tártunk fel.

1939-ben végeztek itt először archeológiai feltárást. Ekkor került sor a Belvárosi plébániatemplom átalakítására, mely során az épület visszanyerte törökkori arculatát. A munkákat irányító Gosztonyi Gyula a Szt. Bertalan templom 3 építési periódusát különböztette meg.

Az első templom jellegzetes Árpád-kori szerkezetet mutatott: egy téglalap alakú néphajóból és egy szűkebb szentélyből állt. A szentélyt azonban nem apszissal (félkörrel), hanem egyenes fállal zárták le. Sem ő, sem az azóta eltelt időszak szakemberei nem tudtak választ adni arra a kérdésre, hogy rendelkezett-e az épület toronnyal, és ha igen akkor az a templom nyugati homlokzata elé lokalizálható-e?

A feltárást során tornyot azonban csak az épület déli oldalán találtak, amely a következő építési periódushoz kapcsolható. Amint fentebb már említettük, a zömök, másfél méter vastag falakkal és pillérekkel kialakított építményben kápolnát rendeztek be. A Káptalan utca 2. számú ház bejárati folyosójában látható ülőfülkékhez hasonló került napvilágra itt is. A toronyban feltárt sír vélhetőleg a kápolna, eddig ismeretlen, alapítójáé lehetett. A kápolna építésére és a templom átépítésre valamikor a XIV. században, a gótika hatása alatt kerülhetett sor. A szentélyt megnyújtották és trapézszerű záródással látták el. Kívülről támpillérek tartották a boltozat súlyát. Valószínű, hogy ekkor csak a szentélyt boltozták be, a néphajó továbbra is megtartotta a síkfödémes szerkezetét. A templom ekkoriban 37 méter hosszú volt. Az idei feltárást alkalmával a szentély keleti és északi falszakaszai kerültek feltárássra. A falakon láthatóak voltak az eredeti vakolás és festés nyomai: sárga alapon vörös pontok. Ez utóbbiak szabálytalan elrendezése azt a hatást keltette, mintha egy ecsetet „kírztak” volna. Mivel a vakolat közvetlen az egykori járószint feletti szakasza maradt meg, feltételezhető, hogy ezek a vörös pontok esetleg egy, a falszakaszok magasabb részén dolgozó festő hanyagságának nyomai.

(Folytatás a következő oldalon)

a középkori templomépület délnyugati sarkához épült, poligonális alaprajzú kápolna, amely egyértelműen a forrásban megjelenő kápolnával azonosítható. Egy 1483-as oklevélből tudjuk, hogy a kápolnában a főoltár mellett legalább egy mellékoltár is működött, melynek védőszentjei Szt. Fábian és Sebestyén voltak.

A Szent Bertalan testvérület

A középkor laikus vallásosságának intézményei között igen jelentős szerepük volt a különböző vallásos testvérületeknek, konfraternitásoknak és céheknek. A plébánia-templomban működött a Szt. Berta-

zsef királyi orgonista tanítványa és segédje volt. Itt a hangszeres játék elsajátítása mellett megtanulta az orgonaépítés technikai ismereteit is. Bizonyára szakértelmének köszönhetően hívták 1517-ben Zágrádba, hogy a székesegyház orgonáját modernizálja.

A templom építéstörténete

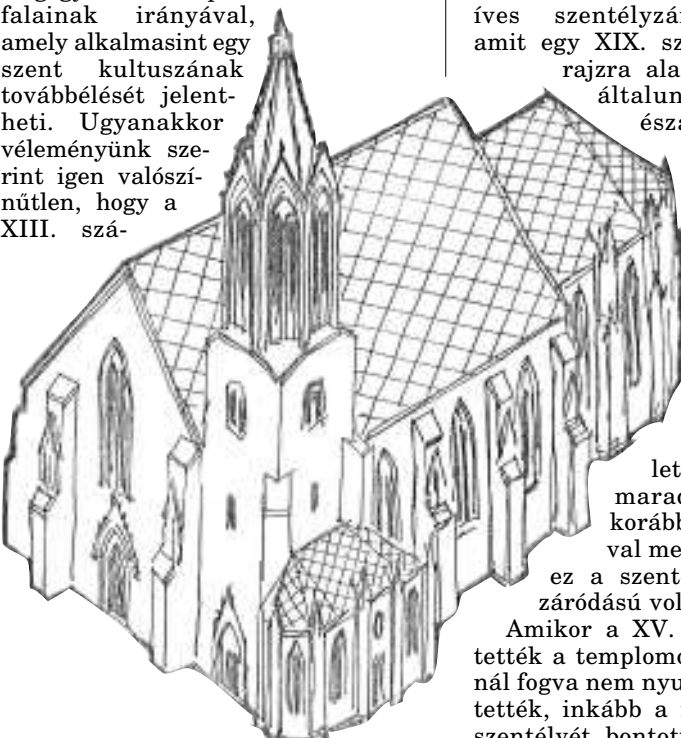
Pécs városa szerencsés helyzetben van a kulturális emlékek területén. Ezen emlékek száma az újabb beruházások során folyamatosan növekszik. Így történt ez a közelmúltban is, amikor a Belvárosi templom új harangtornyának alapozási munkái kezdődtek.

(Folytatás az előző oldalról)

A XIV. századi falakat egy bizonytalan rendeltetésű épületre emelték. A korábbi feltárás alakalmával római csontkamrának meghatározott négyszögletes épít-

mény padlószintje a mai járószinthez képest 7 méter mélységben helyezkedett el. Falait téglavörös vakolat fedte, néhol kormos égett szakaszok voltak láthatóak. A jelen ásátás során „kitermelt” föld anyaga már visszatöltés volt, de korábban elégett, apróra zúzott csonttömeget tartalmazott. Ebből kifolyólag feltételezték, hogy az elhunytak hamvait gyűjtötték benne. Kormeghatározó tárgyi eszköz nem került elő belőle. Római eredetére, a hamvasztás kivételével, semmi nem utal. A falak iránya megegyezik a templom falainak irányával, amely alkalmasint egy szent kultuszának továbbélését jelentheti. Ugyanakkor véleményünk szerint igen valószínű, hogy a XIII. szá-

zadban, amikor a templom épült, még a felszínen állt egy ekkora római építmény.

A második periódust még a középkor folyamán követte egy harmadik. A XV. században a város gazdagságának megfelelően gyökeresen átépítették az addigi templom szerkezetét. A falakat elbontották és egy háromhajós csarnoktemplomot emeltek a helyén. A mennyezetet most már biztosan boltozattal látták el, erről árulkodik a sok faragott kő, amit az 1939-es feltárás során találtak. A toronyhoz egy poligonális alaprajzú kápolnát építettek. Erre azért volt szükség, mert a kibővített templom déli mellékhajójába beépítették a tornyot is. A falakat megnyitották és megszűnt a lezárt kápolna jelleg. A templom belső szélessége ekkor meghaladta a 20, hossza a 40 métert. Pontos információkkal nem rendelkezünk, mivel a keleti falak már a mai úttest alatt húzódnak. Az idei ásátásnak azt azonban sikerült tisztáznia, hogy a Gosztonyi által rekonstruált félköríves szentélyzáródás, amit egy XIX. század végi

rajzra alapoz, téves. Az általunk kialakított észak-déli kutatóárok déli szakaszán egy 116 cm vastag falra találtunk. Ez a templom harmadik periódusához tartozó déli szentélyfal volt. A fal fordulását nem sikerült megfigyelni. Egyenes, kelet-nyugati tájolású maradt. Összevetve a korábbi feltárás rajzaival megállapítható, hogy ez a szentély is poligonális záródású volt.

Amikor a XV. században átépítették a templomot, valamilyen oknál fogva nem nyugati irányba bővítették, inkább a második periódus szentélyét bontották el. Az elbon-

tott falakra építették rá az újat, de a szentélyt jóval megnyújtották keleti irányba. Ez a méret az átépített templom épülettömegéhez igazodott, ami egy átgondolt és egyszerre végrehajtott építési koncepcióra utal.

Ebben az állapotában jutott a templom 1543-ban a törökök kezére. Nem rombolták le, hanem imaházzá rendezték át. 1570 körül tűzvész pusztított a templomban, melynek következtében súlyosan megrongálódott. 1579-ből van adatunk arra, hogy Rusztem pécsi kádi középítkezés céljára adókat vetett ki. Talán ebből a pénzből épült a dzsámi. A XVI. század utolsó harmadára tehető tehát a Szt. Bertalan templom pusztulása. Az újonnan emelt török templom már nem követi a

keresztény templomok kelet-nyugati tájolását. A török szentélyfülke, a mihráb, Mekka felé néz. Ezért a dzsámi is egy északnyugat-délkeleti tengelyirányt kapott. A középkori templomot elbontották, és köveit felhasználták a

dzsámi építések. Az idei év feltárása alkalmával előkerült csontvázak is a törökök idejében kerültek a földbe. A sírokban mellékleteket nem találtunk. A három sír közül kettő a XIV. századi szentélyfalon feküdt. A csontok tehát ennél a kornál biztos fiatalabbak. Az sem valószínű, hogy az 1543-ig keresztény templom szentélyében temették volna el őket.

Pécs 1686-os visszafoglalását követően a jezsuiták kapták meg a török dzsámit. Keresztény templommá alakították át, majd 1766–67. években átépítették. A tájolást és a dzsámi szerkezetét azonban megtartották. Ennek köszönhetően nyílt lehetőség az 1939-es műemléki rekonstrukcióra, amely eredményében a mai napig gyönyörködhetünk Pécs központi terén.

■ Fedeles Tamás, Kikindai András

A SZENTATYÁNAK ÍTÉLTÉK ODA AZ ALPINISTA SZOLIDARITÁS NEMZETKÖZI DÍJÁT.

A hírt július 23-án pénteken tették közzé hivatalosan Trentóban, Gianni Danzi püspök, Vatikánváros kormányzóságának főtitkára jelenlétében. A díjat 1972-ben alapította Angiolino Binelli, egy alpesi elsősegélynyújtó hely vezetője olyan személyek jutalmazására, akik kitűntek az alpinistáknak nyújtott segítség, a szolidaritás, életmentés terén. Az elismerés az évek múlásával etikai dimenziót öltött. Az elmúlt években olyan személyeknek ítelték oda a díjat, akik példamutatóan védelmezték a szolidaritás és a béke ügyét. 2001-ben ezzel az indoklással a Nobel béke-díjas Dalai Lámát, Tenzin Gyatsot tüntették ki, aki népe nevében vette át az alpinisták nemzetközi díját. Az idei – 33. díj – átadására szeptember 25-én kerül sor, 20 évvel a szentatya emlékeztetés látogatása után, amelyet az olasz Alpok Adamello csúcsán tett: 1984. július 16-án és 17-én együtt síelt az akkori olasz köztársasági elnökkel, Sandro Pertinivel. Második látogatására négy évvel később került sor, amikor egy hatalmas gránitoltárt szentelt fel az Adamello-hegység egyik gleccserének közelében. Ugyancsak az olasz Alpoknak ezen a térségen 1998-ban egy három és fél méter magas, 35 tonnás, teljes egészében kézzel faragott keresztet állítottak fel a szentatya péteri szolgálatának 20. évfordulója alkalmából, a 3282 méter magas hegycsúcsot II. János Pál pápáról nevezték el. Az Alpinisták Nemzetközi Díját a szentatya megbízottja, Crescenzo Sepe bíboros, a Népek Evangelizálása kongregáció prefektusa veszi át.

II. JÁNOS PÁL PÁPA ÚJABB KÖNYVE. A szentatya filozófiai és egzisztenciális reflexióit tartalmazó új műve megírásán fáradozik és bár még nem tették közzé a megjelenés időpontját, a könyv befejezettnek tekinthető. Ezt nyilatkozta a KAI lengyel katolikus hírügynökségnek Pawel Ptasznik atya, a vatikáni államtitkárság lengyel részlegének felelős vezetője. A könyv megszületése hosszú folyamat, tehát nem kell arra számítanunk, hogy a közeljövőben meg is jelenik – mondta az interjúban a lengyel pap. A mű tartalmával kapcsolatban pedig annyit árult el, hogy nem foglalkozik a totalitarizmusokkal, amint azt egyes hírforrások közölték. A szentatya új könyve a pápasága során írottak között az ötödik lesz a sorban. Eddig megjelent műveinek címe: „Átlépni a remény küszöbét” – „Ajándék és titok” – „Római Triptichon” és „Keljetek föl, menjünk”.

■ VR/MK

Országalapító Szent István király

Augusztus 20. – Egész népünk egyik legnagyobb nemzeti ünnepe. Azé a Szent Királyé, Istváné, aki erkölcsös életre tanítva, törvényeket adva, nemzetét teremtette az európai népek közt máig megmaradt magyarságunkat.

Azé az uralkodóé, aki Intelmeivel fia, Imre elé adta a keresztény király feladatait, kötelességeit, akinek Szent Jobbját napjainkig őrzi a budapesti Szent István Bazilika Szent Lipót kápolnája.

Róla, tiszteletéről szólnak az alábbiakban:

A király születése, ifjúkora:

970-ben Esztergomban látta meg a napvilágot a kis Vajk, akit valószínűleg Szent Adalbert kereszteltetett Istvánra. Atyja Taksony vezér fia, Géza fejedelem, anyja az erdélyi Gyula lánya, Sarolt. Kezdetül uralkodónak nevelték, atyjától az államügyet, a lovagoktól a kardforgatás tudományát sajátította el. Járatos volt kora ismereteiben, a latin, német, és talán a görög és török nyelven is.

A házasságkötés:

996–997-ben történt Regensburgban, a feleség a bajor második Henrik lánya. A boldognak kijelentett Gizella. A frigyből több gyermek született. Krónikáink a kis korukban elhunyt Ottót és Istvánt említik, a harmadik fiú Imre, a Szent, de voltak a hagyomány szerint leány gyermekek is, nevük nem ismert.

A koronázási jelvények:

Szent Istvánt Gizellával az 1000. karácsonyi ünnepkör nyolcadán koronázta meg Domonkos érsek Esztergomban. Rá is vonatkozott a törvény, miszerint magyar uralkodó csak az lehetett, akit a székesfehérvári bazilikában az esztergomi érsek a szent koronával koronázott.

A szükséges jelvények:

A jogar, országalma, koronázási kereszt, kard, palást, gyűrű, az országgazsóló, az eskükereszt, továbbá az alba, a stóla, a vállkendő, ing, kesztyű, harisnya, saru, a trón, a királyi lószerszám, a kengyel.

Az államalapítás:

Szent István mindent megtett, hogy megfeleljen a középkori keresztény uralkodótól megkívánt kötelezettségeknek, de népéből is törzsi életforma helyett, államalkotó nemzetet teremtett. Keresztény országa védelmében elsősorban, harcolnia kellett a levirátus alapján Géza özvegyét, Saroltot és vele a fejedelmi méltóságát követelő Koppánnyal, majd anyai nagybátyja az erdélyi Gyula és a pogányságot továbbra is tartó Ajtony után, Sámuel bolgár cárral, valamint II. Konrád német–római császárral. Mindéből győztesként kikerülve létrehozta a királyi tanácsot, megteremtette a törvénykezős alapjait, saját pénzt veretett, és az egyházszervezés során megalapította az esztergomi és a kaloccai érsekiség mellett a veszprémi, a győri, a pécsi,

a váci, a csanádi, az egri, a biharvári és az erdélyi püspökséget.

Negyvenöt vármegyével pedig megalakította az ország területi beosztását is.

A törvények:

Két törvénykönyvből az egyik 35, a másik 21 cikkelyből állt. Az elsőt az egyház és vagyonvédelemről, a magántulajdonról, a királyi vagyonról, a büntetésekről, a szolgaságról, az idegenekről, az özvegyekről és árvákról intézkedett. A másodikban a templomépítési kötelezettségekről, a tizedről, a várispánok, vitézek jogairól rendelkezett. A király és a királyság elenni összeesküvésre, a gyilkosságra, a tolvajlásra, a hazugságra, a rágalmazásra hozott büntetéseket.

Intelmei Imre herceghez:

10 pontban szólt a hit megőrzéséről, a főpapokról, a papságról, a főemberekről, a külföldi vendégekkel való bánásmódról, a Tanács súlyáról, a szülők, utódok viszonyáról, az imádságról, az erényességéről, irgalmasságról.

A király halála, szentté avatása:

Szent István 1038. augusztus 15-én hunyt el. Fehérváron temették. 1083-ban Szent László felvettette a koporsóból a szent testét és kanonizációja a pápai legátus jelenlétében történt meg.

A szent ereklyék:

Megtalálhatók a történelmi Magyarországon a főszékesegyházban, Budapesten a Szent István bazilikában, Kalocsán a főszékesegyházban, Székesfehérváron a bazilikában, Pozsonyban a ferences templomban, Nagyszombatban a Szent Miklós templomban, Bécsben a dómban, Zágrábban a dómban, Aachenben a dómban, Lvov Lembergben, Ragus-Dubrovnikban a székesegyházban és a domonkos templomban.

A szent jobb:

1038–1083 közt elrejtve a Bihar megyei Bereksis falu templomában, itt található meg Szent László s a falunak Szent Jobb nevet adományoz. Laskai Ostváth tanúsága szerint a XV. században Fehérvár az őrzőhelye 1545–1771-ig. Ragusában található a domonkosoknál. Tőlük Mária Terézia 1771-ben kiváltja s Bécsbe hozatja. Innen 1777-ig Budára kerül az angol kisasszonyok templomába. 1865-ig még mindig Budán van a keresztet férfi tiszteleti helye.

1944 és 1945 között kikerült külföldre. 1945. augusztus 19-től újra itthon van az angolkisasszonyok templomában, míg 1987-től a budapesti Szent István bazilika Szent Lipót kápolnája az őrzési helye. Óre: Szabó Géza kanonok.

A tiszteletére szentelt templomok, kápolnák:

A jelenlegi Magyarországon 175 templom és kápolna viseli patrocipiumát!

■ Rozsnyói György

Gyászír

2004. július 5-én elhunyt Petri György tb. Esperes, nyugalmazott plébános. 1931. november 1-jén született Majson. Középiskolai tanulmányait Pécssett végezte, a teológiát pedig a Győri Hittudományi Főiskolán. Pécssett szentelték pappá 1956. június 17-én. Szolgálati helyei, mint káplán: Olasz, Vajszló, Vejtői, Paks, Sásd, Magyarország és Mohács-Külváros. 1965-ben kölesdi plébánosi kinevezést kapott, és még ugyanebben az évben Máriakémendre került plébánosnak, ahol 32 éven át működött. Egy ideig ellátta a szederkényi és olasz plébániát is.

Máriakémendi éve alatt renoválta a plébánia-épületet és a kegytemplomot, de gondja volt a lelki templom építésére is. 1997-ben egésze megromlása miatt nyugdíjba vonult. A Szent Lőrinc Gondozóotthonban töltötte utolsó éveit, de mindig szívesen segített a pasztorációban. Az otthonban különös szeretettel állt az idősek és haldoklók mellé. Élete utolsó napjaiban a sok szenvedést türelemmel viselte. A szentségekkel megerősítve július 5-én távozott az élők sorából.

2004. július 15-én kívánságának megfelelően a máriakémendi kegytemplomban bemutatott engesztelő gyászmise után, a kegytemplom kertjében lévő papi sírboltba lett eltemetve. A szentmisét és temetést Mayer Mihály püspök úr végezte, a homiliát Báthory László apát-plébános mondta.

Adj Uram neki örök nyugodalmat!
Nyugodjék békében!

Katolikus miserend

Bazilika (Szent István tér):

Hétköznap: 18.00 Vasárnap: 8.00, 9.30 (gyermekmise), 11.00 (latin), 18.00

Agoston téri templom

Hétfő-szombat: 18.00 Vasárnap: 7.00, 8.30, 10.00, 18.00 Minden hónap 3. vasárnapján: 11.00 horvát mise

Belvárosi templom (Széchenyi tér)

Hétfő-szombat: 6.30, 18.00 Vasárnap: 8.30, 9.30, 10.30, 18.00, 20.30

Temetőkápolna (Siklósi út 92.)

Vasárnap: 17.30 (nyáron), 16.30 (télen)

Szent István templom (Bártfa u. 1.)

Hétfő-péntek: 19.00 Szombat: 19.00

Vasárnap: 8.00, 10.00, 19.00

Pécsbányatelep

Vasárnap: 9.00

Gyárvárosi templom (Zsolnay út 92.)

Hétfő-szombat: 18.00 Vasárnap: 7.30, 10.00

Ferences templom (Ferencsek u. 37.)

Hétfő-szombat: 6.15, 7.15, 17.00 Vasárnap: 8.00, 9.30, 11.00, 18.00

Havihegyi kápolna (Havihegyi u. 7.)

Minden hó 12-én 20.00 Minden hó 13-án 9.00, 12.00, 16.00 (télen), 17.00

(nyáron) Minden vasárnap 16.00 (télen), 17.00 (nyáron) Minden szerdán 16.00 (télen), 17.00 (nyáron)

Irgalmasrendi templom

(Széchenyi tér)

Hétfő-szombat: 7.00, 8.30 Vasárnap:

7.00, 9.00, 10.30, 19.00

Kertvárosi templom

(Berzsenyi D. u. 16.)

Hétfő-szombat: 7.15, 18.00 Vasárnap: 8.00, 9.30 (diák, tanévben), 11.00, 18.00

Málomi templom (Szentegyház u.)

Szombat 17.00 Vasárnap: 9.30, 11.00

Postavölgyi templom

(Nagypostavölgyi út)

Vasárnap: 17.00

Lyceum templom (Király u. 44.)

Hétfő-szombat: 18.00 Vasárnap: 10.45

Mindenszentek temploma

(Tettye u. 14.)

Hétköznap: 8.00 Vasárnap: 10.45

Miasszonyunk zárdatemplom

(Szent István tér 10.)

Vasárnap 16.30

Pálosok temploma (Hunyadi út 70.)

Hétfő-szombat: 7.30, 18.00 Vasárnap:

8.00, 18.00

Pius templom (Ifjúság u. 8.)

Hétfő-csütörtök: 7.00, 7.30 Péntek-

szombat: 7.00, 7.30 Vasárnap: 7.30,

9.30, 11.00, 18.30

Rácvárosi templom (Rácvárosi u.)

Hétfő, kedd, péntek, szombat: 17.45

Szerda, csütörtök: 7.00 Vasárnap:

8.00, 10.00

Pécsszabolcs (Szabadságharc u. 5.)

Vasárnap: 9.30

Görög katolikus mise

Görög katolikus Xavér templom

(Alkotmány u. 42.)

Hétköznap: 7.30 Vasárnap: 10.00

Mária-lelkigyakorlat Máriabesnyőn

Szeretettel hívjuk és várjuk 2004. augusztus 13-15-én (péntek estétől vasárnap ebéd utánig) Gödöllő-Máriabesnyőre a Mater Salvatoris Lelkigyakorlatos Házba a Gáspár István atya által vezetett „Mária által Jézushoz” – Mária-tisztelek lelkigyakorlatára a Mária Légió, a Kalász, a Fokoláre Mozgalom, Rózsafüzér-társulat tagjait, és mindazokat, akik

tisztelik és szeretik a Szűzanyát, és akik megtapasztalták oltalmát és segítségét.

Jelentkezés: a MATER SALVATORIS LELKIGYAKORLATOS HÁZ-ban: 2100 Gödöllő-Máriabesnyő, Kapucinusok tere 3. Telefon: 28/420-176, 28/510-740, fax (üzenetrögzítő): 28/510-742. E-mail: matersal@invitel.hu Honlapunk: www.matersalvatoris.hu. ■ MK

A TÖMEGKOMMUNIKÁCIÓS ESZKÖZÖK HASZNÁLATA új fórumokat nyit az evangélium hirdetésére, ezért nem szabad kihagyni a kínáló lehetőségeket az igehirdetésre. Egyházunk a rendkívül népszerű mobilszolgáltatást a keresztény tanítás és a felebaráti szeretet hirdetésére kívánja felhasználni, így 2003 Nagycsütörtökén az MKPK Titkársága az akkori Westel Távközlési Rt.-vel együttműködve „Örömhír-üzenet” küldését kezdte meg SMS-ben és Wap-on.

A szolgáltatásra előfizetők reggelenként 6 órakor SMS-ben kapják meg a nap lelki üzenetét: egy-egy rövid idézetet a Bibliából. A kéthetenként megújítható szolgáltatás díja 240 Ft + áfa, amely 14 üzenetet tartalmaz. Aki a szolgáltatást igénybe szeretné venni, mobiltelefonjáról küldje el az „örömhír” szót SMS-ben a 06-90/633-111-es számra.

A Magyar Katolikus Egyház és a T-Mobile Magyarország Rt. – a mobilszolgáltató önköltségének levonása után – a bevételt karitatív célokra ajánlja fel, így az „Örömhír-üzenet” olvasói – miközben megkapják a napi útravalót – egyúttal a segítő szeretet jócselekedetét is gyakorolhatják.

NAPI EVANGÉLIUM E-MAILBEN. Július 12-től Hirdessétek az evangéliumot! címmel új szolgáltatást kínál a Szombathelyi Egyházmegye honlapja (www.katolikus.hu/szombathely), amely a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia weblapjáról is elérhető. Az egyházmegye és az MKPK Titkársága informatikusainak közös munkájaként minden nap olvasható az interneten a napi evangélium-részlet, amely e-mailben is ingyen megkapható. Az automatikus szolgáltatás reggelente elküldi az aznapi evangéliumot mindazoknak, akik feliratkoznak a „Napi evangélium” listára az evangélium-subscribe@communio.hu címen. Az új szolgáltatás első napján a hírt olvasók 25 százaléka megrendelte a napi evangéliumot elektronikus levélcímére – tudtuk meg Horváth István Sándortól, az MKPK Titkárságának irodaigazgatójától. ■

III. World Folkloriada

A „népművészet olimpiája”-ként emlegetett Folkloriada négyévente kerül megrendezésre. Az első 1996-ban Hollandiában, a második 2000-ben Japánban volt és 2008-ban Kanada nyerte el a rendezés jogát. Nagy elismerés Magyarország számára, hogy a CIOFF testülete a pályázók közül Magyarországot választotta a 2004-es Folkloriada helyszínéül.

Elismerése ez néptánc és népzenei kultúránknak, különösen annak a világon szinte egyedülálló módszernek, amellyel a magyar néptánc- és népzene-kutatás felgyűjti, és tudományos rendszerbe foglalva közreadja a hagyományos kultúra dokumentumait. Ezek a filmen, hangzóanyagon, szövegben rögzített összefoglalások, és a sok helyen még ma is élő táncgyománnyal a forrása újra és újra megújuló néptáncművésztünknek, és népzenei mozgalmunknak.

A Folkloriada megnyitó ünnepségének időpontja augusztus 12-én 18.00 óra, helyszíne a pécsi Dóm tér.

A Dóm és a teret övező műemlék épületek természetes díszletül szolgálnak a nyitó ceremónia eseményeihez.

Az együttesek a térre vezető kilenc kis utcácskában gyülekeznek, majd a fesztiválszignál felhangzása után, a különböző magyar tájegységek viseletébe öltözött magyar gyerektáncosok behozzák a résztvevő országok zászlaját és a tér közepén elhelyezett nagyméretű léggömbre akasztják, majd egyszerre felengedik a levegőbe. A felemelkedő zászlók adnak jelt a zeneszereknek és az utcákban várakozó táncosoknak, akik zenélve, táncolva bevonulnak a térre és elfoglalják helyüket a tér előre kijelölt pontján.

Ezt követően a fesztivál zenekarinak és táncosainak közreműködésével elhangzik a Folkloriada himnusz, melynek hangjára felvonják a CIOFF, a Folkloriada és hazánk zászlaját.

A köszöntő és a megnyitó beszédek után a Polgármester átadja a város kulcsát a fesztivál igazgatójának, és kezdetét veszi a 3. World Folkloriada.

Augusztus 15-én, Nagyboldogasszony napján 9 órától ünnepi szentmisét tartanak a Bazilikában a folklorégyüttesek közreműködésével. ■

KIÁLLÍTÁSOK A KOCSIS LÁSZLÓ TEREMBEN. Augusztus 7.–szeptember 9.: Neukirchnerne Tankó Zsuzsanna tűzzománckészítő állítja ki munkáit. A művész a Pécs Városi Képzőművészeti központ tagja. Számos munkája látható Budapesten, Pécsen, Püspökszentlászlón, Rómában. A kiállítást megnyitja: Jakab Józsefné múzeumigazgató. ● Szeptember 11.–október 4.: Bíróné Varga Gyöngyi fotókiállítása. A kiállítások ingyenesen megtekinthetők.

PÉCSSZABOLCSI PROGRAMOK. A pécsszabolcsi és vasasi egyházközösség ministránsainak szervezett tábort Kövesi Ferenc plébános és Bóza Beatrix hitoktató. A tábort Nagybjomban tartották, színes programokkal, kirándulásokkal, közös énekkel. ● Augusztus 20-án, Szent István király napján Pécsszabolcon délelőtt fél 10-kor kezdődik az ünnepi szentmise, melyen a Fekete Gyémánt Fúvószenekar szolgál. Szentmise után a Templom téren országfelajánlás és kenyérszentelés lesz. Mindenkit szeretettel várnak! ● Augusztus 28-án este 7 órától zenés áhítatot tartanak a pécsszabolcsi templomban.

KIM Gitáros Közösségépítő Tábor

2004. augusztus 12-től 16-ig a Katolikus Ifjúsági Mozgalom gitáros zenei képzőtáborát szervez Visegrádra, újrakezdő szinttől. A táborba jelentkezők számára május 29-én szombaton Kuthi Krisztián, a tábor zenei vezetője tartott szintfelmérőt.

Kedves Gitáros Közösségépítők!

2004. augusztus 12-től 16-ig a Katolikus Ifjúsági Mozgalom zenei táborát szervez Visegrádra gitáros közösségépítők számára. Tehát olyan résztvevők jelentkezésére számítunk, akik könnyűzenei jellegű gitározással-énekléssel szeretnék saját meglévő, vagy leendő csoportjuk (együttesük, énekkaruk, templomuk, hittancsoportjuk, táboruk, családjuk stb...) közösségét erősíteni, építeni. Akik szeretnék az összetartozás élményét a gitáros zene ré-

vén is megélni és továbbadni.

A tábor haladó jellegű lesz, és az alábbi továbbképzési szinteket tervezzük indítani:

1. újrakezdő vagy kezdő-folytató (felvételi: 5 egyszerű ének gitárral)
2. haladó 1. (felvételi: 20 gitáros ének alap akkordos kísérettel)
3. haladó 2. (felvételi: 20 gitáros ének igényes kísérettel, valamint a felvételin kapott gyakorlati feladatok teljesítése)
4. haladó 3. (felvételi: lásd a haladó 2.-nál leírtakat, de magasabb hangszeres technikai tudással)

Jelentkezés: „Eddye”-nél a (06-30) 366-88-29 számon, vagy e-mailen: eddye@freestart.hu.

Mindenkit szeretettel várunk! ■

a jánló

Eleanor H. Porter

Az élet játéka

Milyen is egy gyermek? Olyan, mint aki egyenest az égből jött. Héber szójáték szerint: az eget szopja. Isten képe még torzítatlan benne. A világi okosság, a felnőttek mesterkedései még át nem formáltak. Nem tud még semmiről és semmije sincsen. Hamvas, eredeti és közvetlen. Védettségben él, és mindenestül átadja magát azoknak, akik szeretik. Ámulva néz szét maga körül. Ami rossz, hamar elfelejti, s mindjárt fölfedez mindenben valamit, aminek örülhet. Örökké játszik, nem fárad bele napestig. Tudat alatt mindnyájunkban ott él még a hajdani gyermek, hacsak a nevelés, a világ elszűrítő hatása máris ki nem ölte belőlünk. E kis regényben nem a felnőttek világa öli meg a gyermeket, hanem megfordítva: egy hús-vér gyermek hódítja meg varázsával a felnőttek állig begombolkozott világát – szinte játszva. Mondanivalója – hogy örömmre születünk a világra – mindig és mindenütt érvényes.

Fésűs Éva

Az ezüsthagedű

A fogfájós nyuszi; Játékország kis macskája; Toppantó királykisasszony... Fésűs Éva meséinek hősei a gyerekek szívéhez közel álló állatok. A 3–8 éves gyerekek számára készült mesekönyv történetei észrevétlenül nevelik az olvasót.

JÓ HÍR

A PÉCSI EGYHÁZMEGYE LAPJA

Alapító: A pécsi megyéspüspök
Felelős szerkesztő: Fazekas Orsolya
Szerkesztőbizottság: Báling József, Czigliányi Zsolt, Garadnay Balázs, Gesztesy András, Góják János, Kvanduk Frigyes, Takács Gábor

Szerkesztőség:
 7621 Pécs, Szent István tér 23.
 E-mail: sajtoiroda@pphf.hu

Layout: Balázs András
Felelős kiadó: Fény Kft.
 Pécs, Janus Pannonius u. 11.

Nyomda: EiterTM, Pécs
Készült: a *Dumantúli Napló*
 Szerkesztőségének közreműködésével